

משפט וביטחון לאומי

לקט ידיעות

המכון למחקרי ביטחון לאומי
INSS

לקט ידיעות – מאי 2017

מנהלת התכנית: אל"ם (מיל') עו"ד פנינה שרביט ברוך

רכזת התכנית: עו"ד ענבר צדוק

צוות המחקר: סוניה בוקובה, שיר בוקרה, עומרי גור אפטר, ניצן דורנבוים,
רועי יעקובי, שירה ליפשיץ, קייט שואנסטאט

♦ פרסומים ועדכונים

♦ 60 מילים

♦ ידיעות מתוך ישראל

♦ ידיעות בינלאומיות שקשורות לישראל

♦ ידיעות בינלאומיות

פרסומים ועדכונים

ביקור הנשיא טראמפ במזרח התיכון

עמוס ידלין ואלדד שביט מנתחים את משמעויות ביקורו של הנשיא טראמפ במזרח התיכון. הם מפרטים את ההישגים שטראמפ קיווה להפיק מהביקור בריאד, שבראשם מיצובו כמנהיג מעצמתי סמכותי, גיבוש חזית אחידה נגד איראן ודאעש ושיפור הכלכלה האמריקאית. כן נדונו בביקורו דרכים לקידום תהליך מדיני בין ישראל לפלסטינים. בליבת הביקור בישראל וברשות הפלסטינית עמדה כוונת הממשל להתניע תהליך מדיני. הממשל היה קשוב לעמדות שהציגו המנהיגים הערביים, כולל אבו-מאזן, ולכן לא נכון להניח שבהכרח יתמוך בעמדות הישראליות. הכותבים ממליצים לישראל להימנע מהצגת עמדות שיציבו אותה ב-"עמדת הסרבן", ובמקביל, להצביע על מהלכי ביניים אפשריים, שאימוצם המוסכם ישנה את המציאות בשטח ויאפשר לבסס תשתית מדינית, כלכלית וביטחונית שתקל על הגעה להסדר קבע (21 במאי, **מבט על**).

ממשל טראמפ מקיים בחינה מחדש של המדיניות מול איראן

סימה שיין ואלדד שביט מציינים כי ממשל טראמפ מקיים בימים אלה בחינה מחודשת של מדיניות ארה"ב מול איראן. הממשל אישר בשלב זה את המשך השעיית הסנקציות על איראן, היות שזו

מצייתת להסכם, אך בד בבד מקיימת המועצה לביטחון לאומי הערכה במטרה לבחון אם הסרת הסנקציות כתוצאה מהסכם הגרעין משרתת את האינטרס הלאומי האמריקאי. הממשל, בשונה מהממשל הקודם, מעוניין לנהל מדיניות כוללת מול איראן ובתוך כך מחדד את הזיקה בין ההתנהלות בהקשר להסכם הגרעין לבין הצעדים שינקוט בסוגיית התנהלות הכללית של איראן במזרח התיכון. לדעת הכותבים, עבור ישראל, בחינה מחודשת של המדיניות מול איראן היא הזדמנות להשפיע על כך שהמאמצים האמריקאים להכלת איראן במזרח התיכון יבואו לידי ביטוי גם במדיניות שתגובש מול סוריה, ובכלל זה בהקשר לחיזבאללה. בהתייחס להסכם הגרעין חשוב למקד את השיח בפקוח הדוק על קיום סעיפיו השונים ועל מניעת הפרות, כמו גם בהערכות ליום שאחרי ההסכם (3 במאי, [מבט על](#)).

מסמך העקרונות של חמאס: האם הזדמנות מדינית לישראל?
אודי דקל מתייחס למספר נקודות עיקריות במסמך העקרונות המדיניים המעודכן של חמאס, שפורסם בתחילת חודש מאי: המסמך הוא פוליטי-מדיני יותר מאשר אידאולוגי, ובכך הוא מבטא את עמדות חמאס המעודכנות, תוך שאינו מבטל את אמנת הארגון, הנשענת על עקרונות רעיוניים דתיים; המסמך מצמצם את פערים בין החמאס לפת"ח, באמצעות הצגת נכונות להקמת מדינה פלסטינית בגבולות 67' ללא ויתור על רוח המאבק ועל אופציה צבאית מול ישראל; ולבסוף, המסמך מנסה להרחיק את חמאס מאנטישמיות, תוך הדגשה כי הארגון נלחם בכיבוש הציוני ולא ביהודים. הכותב מצביע על המגמה הפרגמטית שבה נוקט חמאס, אשר נובעת כנראה ממצוקת הארגון ובידודו. הוא מציין כי אימוצה של גישה זו מצד חמאס מעניקה הזדמנות לקידום רעיון ההודנה בין ישראל לארגון, בעזרת מצרים, שתאפשר התקדמות בתהליך המדיני עם הרשות הפלסטינית, ואף הפעלת מאמץ אזורי ובינלאומי לשיקום רצועת עזה, תוך שמירה על יציבות ביטחונית מתמשכת (11 במאי, [מבט על](#)).

הסכם "אזורי ההרגעה" בסוריה: סיכונים לישראל והזדמנויות להשפעה
אופק רימר וכרמית ולנסי מנתחים את מזכר ההבנות ליצירת אזורי הרגעה (de-escalation zones), שנחתם ב-5 במאי בסוריה, ואת השפעתו על המדיניות הישראלית של אי ההתערבות במשבר בסוריה. המסמך מהווה ניסיון רביעי לכינון הפסקת אש בת-קיימא בסוריה, עליו תחומות כערבות למימושו רוסיה, איראן וטורקיה. הכותבים בוחנים את הצורך בהערכה מחדש של המדיניות הישראלית לאור השלכותיו של ההסכם ברמה האזורית, הצבאית-אסטרטגית והמקומית. הם מתוויים שני צירים מקבילים לפעולה במטרה למנוע התפתחויות שליליות ועיצוב חד צדדי של סוריה העתידית על ידי הציר הרוסי-איראני: האחד, שיפור עמדת המיקוח באמצעות הפגנת נחישותה, עוצמתה וכוחה של ישראל; השני, עידוד ארה"ב, ירדן וערב הסעודית, לגלות מעורבות רבה יותר בדיונים האסטרטגיים העוסקים בפתרון המשבר בסוריה (14 במאי, [מבט על](#)).

מועצת הביטחון של האו"ם, ישראל ו-"המצב במזרח התיכון, כולל השאלה הפלסטינית"
מיכל חטואל-רדושיצקי בוחנת במאמרה את תפיסותיהם של השחקנים החזקים במועצת הביטחון את הסכסוך הישראלי-פלסטיני ופתרונו, ואת חילוקי הדעות הקיימים ביניהם. לשם כך, מנתחת הכותבת פרוטוקולים של ישיבות מועצת הביטחון בין השנים 2012-2016. בחינתם מעלה כי קיימת

הסכמה גורפת לכך שפתרון שתי המדינות הוא הדרך היחידה ליישוב הסכסוך. בנוסף, הניתוח מראה שקיימים נושאים מהותיים בהם השחקנים המרכזיים במועצה מסכימים באופן מלא עם ישראל, ובפרט ההכרה בכך שהיא מתמודדת עם איומים ואתגרים ביטחוניים וממשיים שיש לתת להם מענה. בנוסף יש הסכמה על כך שמשא ומתן ישיר הוא הדרך הטובה ביותר לפתרון הסכסוך. לצד זאת, קיימים נושאים לגביהם ישראל זוכה לביקורת חריפה מצד אותם שחקנים, וביניהם נושא ההתנחלויות, הריסת מבנים, האסירים הפלסטינים ועוד. בסיכום המאמר, מעלה הכותבת המלצות למדיניות שרצוי להוביל בנושאים אלו (אפריל, [עדכן אסטרטגי](#)).

הצעות החוק להכרה במיעוט הערבי כמיעוט לאומי: ניתוח ומשמעויות

דורון מצא ומוחמד אבו נסרה מנתחים את הרקע להעלאת שש הצעות לחוק יסוד בדבר הכרה במיעוט הערבי כמיעוט לאומי על ידי חברי כנסת של הסייעות הערביות מאז שנת 2001. הם מדגישים כי נוסחן של ההצעות זהה והן עומדות על זכות הערבים לייצוג הולם במוסדות המדינה, להקמת מוסדות פוליטיים ייצוגיים, לאוטונומיה תרבותית וחינוכית, לביסוס מעמדה של השפה הערבית ולשיתוף המיעוט בתהליכי קבלת החלטות משמעותיות הנוגעות לענייניו. במאמרם, גורסים השניים כי הסיבות להעלאת ההצעות נעוצות בתהליך המתמשך של גיבוש הזהות הלאומית הקולקטיבית של הערבים בישראל, ובחרדה מפני שחיקה מתמדת במעמדם כמיעוט על רקע המדיניות הממשלתית בנושא. הצעות אלו משקפות אסטרטגיה מגנטית שבמסגרתה נדחק המיעוט להגן על זכויותיו באמצעות הצבה של סדר יום לאומי. הכותבים סבורים כי הצעת החוק הללו מהוות תמרור אזהרה לגבי כיוון התפתחות היחסים עם המיעוט הערבי, שהולך ומאבד את נקודות האחיזה במרחב הציבורי הישראלי (אפריל, [עדכן אסטרטגי](#)).

60 מילים

אספקת החשמל לעזה – המסגרת המשפטית

בבג"ץ אלבסיני (9132/07) נדחתה עתירה שהוגשה כנגד מדיניות צמצום אספקת הדלקים והחשמל לרצועת עזה בעקבות השתלטות החמאס על הרצועה. בית המשפט קיבל את עמדת המדינה לפיה רצועת עזה אינה תחת כיבוש ישראלי וכי היקף מחויבותה כלפי תושבי רצועת עזה הינו רק למינימום ההומניטרי הנדרש. כל עוד מינימום זה לא נפגע, רשאת המדינה לנקוט באמצעי כפייה כלכליים במסגרת העימות עם חמאס.

ידיעות מתוך ישראל

פסיקה

בקשה להתיר כניסה מחו"ל לאזור יהודה והשומרון לצורך ביקור בת משפחה

ב-16 במאי זחה בג"ץ עתירה שביקשה להורות למפקד הצבאי לאיו"ש ולמנהל האזרחי להתיר את כניסת העותר לאזור יהודה והשומרון לצורך ביקור בני משפחתו. העותר הורשע בעבר בעבירה של מימון כספי טרור לארגון חמאס, ולאחר שחרורו עבר להתגורר בארה"ב. בעתירה ביקש העותר

אישור לבקר את אחותו, אשר עברה ניתוח, ומתגוררת ברמאללה. בקשתו נדחתה מטעמים ביטחוניים. בג"ץ הדגיש כי בהפעלת הסמכות של מפקד האזור להעניק היתרי כניסה ליהודה ושומרון הוא מממש את מומחיותו הביטחונית, בה בית המשפט אינו נוהג להתערב. העתירה נדחתה בטענה כי אין טעמים הומניטריים המצדיקים התערבות באיזון שנערך בין שיקולים ביטחוניים לנסיבותיו האישיות של העותר. ההחלטה התקבלה לאחר שגורמים רפואיים קבעו שהאחות אינה מצויה בסכנת חיים (16 במאי, בג"ץ 8566/16 ג'מיל צרצור נ' המפקד הצבאי לאיו"ש).

עתירה בעניין ערעור על החלטת מפקד כוחות צה"ל באיו"ש להחרים כספים החשודים ככספי טרור ב-10 במאי דחה בג"ץ עתירה בדבר אי חוקיותו של תיקון 36 לצו בדבר הוראות ביטחון (אזור יהודה והשומרון), תשע"ד-2013, הקובע כי החלטת מפקד כוחות צה"ל באיו"ש להחרים כספים החשודים ככספי טרור - אינה ניתנת לערעור בפני בתי המשפט הצבאיים. בהחלטה מוקדמת יותר, מ-16 בינואר, קבע בג"ץ כי הצו חוקי, אך באותה נשימה ציין כי על המשיבים לבחון אפשרות בדבר קביעתו של פורום להשגה על החלטות מפקד כוחות צה"ל. המשיבים עשו כן והודיעו על הקמת ועדת השגה לבחינת תפיסת הרכוש והיתכנות החרמתו, אופי קיום החלטותיה והשלמת איוש והכשרת חבריה. המשיבים טענו כי המנגנון אינו פורום עצמאי ובעל אופי שיפוטי, כנדרש. בג"ץ קבע כי הוועדה אינה ממליצה בלבד, אלא אף מוסמכת להורות על החזרת טובין, למעט במקרים חריגים, ובהתאם דחה את העתירה (10 במאי, בג"ץ 1292/14 סעיד מחמוד עבד אלפתאח חמידאת נ' מפקד כוחות צה"ל באזור יהודה ושומרון).

ידיעות בינלאומיות שקשורות לישראל

סימפוזיון בנושא ההתנחלויות

באתר של AJIL התקיים **סימפוזיון** שבמרכזו מאמר עדכני של תיאודור מירון, בעניין המעמד המשפטי של ההתנחלויות והתייחסות קצרה להיבטים שונים של הנושא על ידי שישה מחברים. במאמרו קובע **מירון** כי הקמת ההתנחלויות מהווה הפרה ברורה של המשפט הבינלאומי מצידה של ישראל. הוא מדגיש כי הפרה זו גוררת בעקבותיה פגיעה בזכויות האדם של הפלסטינים וכן בזכויות שלהם כתושבי שטח כבוש. **פנינה שרביט ברנך** מציינת כי על מנת להבין את נושא ההתנחלויות חייבים להתייחס גם לממד הריבוני ולמחלוקת בין הצדדים על מעמד השטח, אשר הוביל לכך שנקבע כי נושא זה יסוכם במסגרת משא ומתן מדיני על הסדר הקבע ביניהם. **אייל בנבנישתי** מתמקד **במאמרו** של יהודה בלום, הקובע כי השלטון הישראלי בגדה המערבית אינו כיבוש שכן האזור לא היה חלק משטחה הריבוני של ירדן לפני שנת 1967, מצביע על קשיים העולים ממאמר זה ומציין כי בלום אינו מבסס את טענתו באופן מושכל. **דוד קרצ'מר** סוקר עתירות שהוגשו לבג"ץ בעניין חוקיותן של ההתנחלויות וקובע כי בעוד שמערכת המשפט נמנעה מלפסוק כי ההתנחלויות אינן חוקיות, היא כן שימשה כוח המרסן את פעילות הממשלה בנושא. **אדם רוברטס** נעזר בישראל כמקרה בוחן במטרה לברר, לאחר חמישים שנים של כיבוש ישראלי, את האפקטיביות של הדין הבינלאומי בטיפול בעוולות הנגרמות כתוצאה מכיבוש צבאי. **עומר מ. דג'אני** מציין כי סיפוח הגדה המערבית כבר אינו נחשב לתכנית בלתי סבירה של גורמים שוליים בקצה הימני של הקשת

הפוליטית הישראלית, אלא למציאות קיימת, וקורא לקהילה הבינלאומית להתייחס לישראל בהתאם. [יעל רונן](#) מתייחסת לניסיונות להביא גורמים ישראלים לדין בפני בית הדין הפלילי הבינלאומי, בגין פעילות ההתנחלויות, ומבהירה כי הסעיף האוסר על העברת אוכלוסייה בחוקת רומא אינו חל בהכרח על ההתנחלויות הישראליות.

טראמפ חתם על צו הדוחה את ההחלטה בעניין העברת שגרירות ארה"ב לירושלים ב-1 ביוני חתם הנשיא טראמפ על [צו המורה על דחיית ההחלטה בעניין העברת שגרירות ארה"ב מתל-אביב לירושלים בחצי שנה](#). צו זה מאפשר לנשיא ארה"ב לדחות את העברת השגרירות, עליה מורה חוק אמריקאי משנת 1995, בהתבסס על נימוקים של ביטחון לאומי. שלושת קודמיו בתפקיד, ביל קלינטון, ג'ורג' וו. בוש וברק אובמה, עשו שימוש בצו זה לדחיית העברת השגרירות. גורמים רשמיים בבית הלבן דיווחו כי החלטתו של טראמפ להעביר את השגרירות לירושלים עומדת בעינה, אך עיתוי ההעברה בלבד - כשברקע ניסיונו למקסם את הסיכוי למשא ומתן בין הרשות הפלסטינית לישראל - נתון לשינויים. זאת, תוך הדגשה כי ההעברה עתידה להתקיים וכי הדבר לא משפיע על עוצמת יחסי ארה"ב-ישראל (1 ביוני, [Times of Israel](#)).

ניתוח משפטי של ההפצצות הישראליות בסוריה מול האמריקאיות **אסף לובין תוהה על העדרו של דיון משפטי-בינלאומי סביב ההתקפות הישראליות בסוריה, למול אלו האמריקאיות**. הוא מתייחס לטענה כי קיים סכסוך מזוין מתמשך בין ישראל וסוריה ומציין כי מעבר לכך שבשנת 2006 פסקה הלחימה בין המדינות, הרי שגם קיומו של סכסוך מתמשך אינו פוטר מעמידה בדיני שימוש בכוח. הוא פורס את שלוש ההצדקות האמריקאיות: התערבות הומניטרית; הגנה עצמית מקדימה; והזכות המוסרית לאכוף באופן חד-צדדי החלטות של מועצת הביטחון, ומתאר כי השתיים האחרונות יכולות לעמוד כהצדקה לישראל, אך ישראל, בניגוד לארה"ב, כלל אינה מתייחסת באופן פומבי לסוגיה. לובין מסכם בכך שיש להימנע מהגבלת הדיון המשפטי הבינלאומי למדינות מסוימות בלבד (3 במאי, [Just Security](#)). **צ'ארלס דנלאפ** מציין כי עמימות זו סביב חוקיות הפעולות הישראליות בסוריה נעוצה בכך שמדובר בפעולה של הגנה עצמית מקדימה, שמתקיימת נוכח פעולות החיזבאללה באזור. דנלאפ מתנגד להצבת דרישה של שקיפות מישראל ומציין כי מבצעים צבאיים סמויים הם פרקטיקה מקובלת (8 במאי, [Just Security](#)).

בימ"ש אמריקאי קובע שפייסבוק לא אחראית בשל פרסום תכן מסית לטרור בפלטפורמה שלה ב-18 במאי [קיבל בימ"ש אמריקאי את בקשתה של פייסבוק לסלק שתי תביעות, שהוגשו נגדה על ידי ארגון "שורת הדין" בשם משפחות של קורבנות טרור, ובהן נטען כי תמכה בארגוני טרור בכך שאפשרה למשתמשים המקושרים עם ארגון החמאס להיעזר בפלטפורמת הרשת החברתית לקידום מטרותיהם האלימות תוך שהייתה מודעת לכך שנעשה שימוש זה](#). **ראסל ספיבק** מפרט את רכיבי החלטת ביהמ"ש ומציין כי נקבע שפייסבוק חסינה מאחריות, מכוח ס' 230 לחוק הוגנות התקשורת (Communications Decency Act), הפוטר חברות טכנולוגיה מאחריות לתוכן שצד שלישי מפרסם. נקבע כי ניתן היה להסיר את החסינות אילו החברה תפקדה בפועל בתור "מוציאה לאור" או "דוברת" של התוכן שנמסר, אך תנאי זה לא התקיים במקרים אלו (23 במאי, [Lawfare](#)).

מועצת פיפ"א הסירה מסדר היום את הצעת ההחלטה נגד קבוצות הכדורגל מההתנחלויות ב-9 במאי החליטה מועצת פיפ"א להסיר מסדר היום של קונגרס פיפ"א את הצעת ההחלטה בנושא קבוצות הכדורגל מההתנחלויות. זאת, בטענה כי בשלב זה יהיה זה מוקדם מדי עבור קונגרס פיפ"א לקבל החלטה בנושא. לפי הצעת ההחלטה הפלסטינית, מוסדות פיפ"א יקציבו לישראל שישה חודשים כדי להפסיק לקיים משחקי כדורגל בהתנחלויות, ובמידה שלא תעשה כן הסוגיה תחזור לפיפ"א לצורך נקיטת סנקציות. **ברק רביד** מציין כי החלטת המועצה היא תוצר של לחצים כבדים שהפעילה ישראל על נשיא פיפ"א ועל ראשי התאחדויות כדורגל ברחבי העולם. הוא מתאר כי הפלסטינים מפעילים לחצים על הארגון כבר מ-2015. זאת, על רקע פעילותן של שש קבוצות מההתנחלויות בליגות הכדורגל של ישראל, ולאור סעיף 72.2 לחוקת פיפ"א, הקובע כי אסור למדינה להקים קבוצות כדורגל בשטח ישות מדינית אחרת החברה בפיפ"א ולשתפן בליגה שלה. הפלסטינים דורשים כי ישראל תפסיק את פעילותן או תושעה מהארגון (9 במאי, [The Marker](#)).

דווח האו"ם קורא לישראל ליישם את הדין הבינלאומי בעניין מעצרים ביטחוניים ב-16 במאי, דווח האו"ם על מצב זכויות האדם בשטחים הפלסטיניים הכבושים קרא לישראל ליישם את הדין הבינלאומי בעניין מעצרים ביטחוניים. הקריאה הגיעה בעקבות שביתת רעב של כ-1000 עצורים פלסטינים. הדווח הביע דאגה מהשימוש במעצרים מנהליים והארכתם. הוא ציין כי ישראל משתמשת במעצרים מנהליים בניגוד לדיני הלחימה, המתירים שימוש בכלי זה רק בנסיבות קיצוניות; כי אסירים ביטחוניים מוחזקים בישראל ולא בשטחי הגדה המערבית, דבר המקשה על ביקורים מצד משפחותיהם, במיוחד לאור הקושי שלהן להיכנס לישראל; כי שובתי רעב מוחזקים בבידוד ונמנעת מהם גישה לעו"ד; וכי האכלתם הכפויה של אסירים עולה כדי עינוי, לדעת מומחי זכויות אדם (16 במאי, [OHCHR](#)).

מדיניות הסייבר הלאומית של ישראל מחקר בחסות מרכז המצוינות להגנת סייבר של נאט"ו בטאלין, אסטוניה, [סוקר את המודלים הארגוניים השונים בתחום הסייבר](#), במספר מדינות חברות בנאט"ו ובשתיים נוספות שאינן חברות, ובהן בישראל. את המחקר הנוגע ל**מודל הארגוני הישראלי** בתחום הסייבר, כתבה **דבורה האוסן-כוריאל**. במחקרה היא מציגה את התפתחות העיסוק הישראלי בתחום הסייבר ואת מעמדה המרכזי בתחום. בהמשך, היא מציגה את היעדים המרכזיים בתחום הסייבר, כפי שהם באים לידי ביטוי בהחלטת הממשלה 3611 (ניהול אתגרים עכשוויים ועתידיים, הגנה על תשתיות חיוניות, מעמד המדינה כמרכז של טכנולוגיות מידע, עידוד שיתוף פעולה בין-תחומי), ובנוסף, סוקרת חקיקה ורגולציה בתחום הסייבר. בפרק האחרון והמרכזי, מציגה האוסן-כוריאל את המודל הארגוני הישראלי, כולל חלוקת התפקידים והאחריות בין הרשות להגנת סייבר, הכפופה למשרד ראש הממשלה ומתאמת את פעילויות הסייבר של ישראל, המשטרה, המגזר הפרטי, הצבא והאקדמיה.

דיני מלחמה

פורסם סיכום חקירה שערכה ארה"ב בעניין הרוגים אזרחיים מתקיפה בעיר מוסול ב-25 במאי, הפנטגון [פרסם](#) סיכום לא מסווג של חקירה אמריקאית לגבי הפצצה אמריקאית על בניין במוסול ב-17 במרץ, אשר הובילה להרג של מעל למאה אזרחים עיראקים. על פי החקירה, התקיפה האמריקאית, אשר בוצעה לבקשת כוח עיראקי שפעל בשטח לקבלת סיוע אווירי, גרמה לפיצוץ נלווה של חומרי נפץ שהונחו במקום על ידי המדינה האסלאמית, שהוביל לקריסה של המבנה. כשלושים ושישה אזרחים נוספים, אשר לכאורה נהרגו, לא נספרו בשל היעדר ראיות. בנוסף, נהרגו שני צלפים מהמדינה האסלאמית. החקירה קובעת שמרבית ההרוגים תפסו מחסה מההפצצה בקומות התחתונות של הבניין וכי המדינה האסלאמית הזהירה אותם לעזוב. זאת בניגוד לטענות שהועלו לאחר התקיפה, לפיהן שהתושבים שימשו כמגן אנושי. הכוחות העיראקיים והאמריקאיים לא זיהו את כניסת האזרחים הרבים לבניין, למרות שצפו על המבנה שלושה ימים לפני התקיפה. זוהי, ככל הנראה, התקרית הקטלנית ביותר מאז תחילת הלוחמה האמריקאית בסוריה ועיראק מלפני כשלוש שנים (25 במאי, [The Washington Post](#)).

נתוני הרוגים אזרחיים מצביעים על קפיצה במספר ההרוגים בסוריה ועיראק במהלך שנת 2017 נתונים של ארגון Airwars (ארגון שעוקב אחר הרוגים אזרחים בעיראק ובסוריה) מצביעים על עלייה במספר ההרוגים האזרחים בהתקפות אוויריות של הקואליציה בהובלת ארה"ב, בסוריה ועיראק, בשנת 2017. בעוד שגורמים צבאיים [אישרו](#) שכ-325 אזרחים נהרגו כתוצאה מהתקפות אוויריות מאז תחילת הלחימה לפני כשלוש שנים, הארגון טוען כי המספר קרוב יותר ל-3100 הרוגים אזרחיים. שרה אלמוחתר מצינת כי העלייה במספר ההרוגים חופפת לתחילת המהלכים הצבאיים להשתלטות מחדש על הערים המרכזיות, מוסול וא-רקה. ארגוני זכויות אדם אף מקשרים בין עלייה זו לשינויים שננקטו בעניין נהלי אישור מתקפה, במסגרתם הוחלט כבר תחת ממשל אובמה בדצמבר כי מספר יועצים בשטח יוסמכו לאשר התקפות ללא אישורו של חדר המבצעים. בנוסף, תחת ממשל טראמפ, הועברו לפנטגון סמכויות נוספות להחליט על מבצעים צבאיים (25 במאי, [NY Times](#)).

רוסיה, איראן וטורקיה חתמו על הסכם להקמתם של "אזורי הרגעה" בסוריה רוסיה, איראן וטורקיה חתמו בקזחסטן על הסכם להקמתם של "אזורי הרגעה" בסוריה. לפי ההסכם, "אזורי הרגעה" יתפרסו על-פני ארבעה אזורים במספר פרובינציות במדינה. ההסכם קורא לגורמים המעורבים להמשיך ולפעול נגד המדינה האסלאמית ואל קאעידה, תוך הימנעות מקיומן של פשיטות אוויריות ב"אזורי הרגעה" והתרת כניסתו של סיוע הומניטארי. **אן ברנרד וריק גלדסטון** מצינים כי על ההסכם לא חתמו הכוחות התומכים באסד וגם לא המורדים הסורים, אשר טענו כי הוא מאפשר לצבא הסורי להמשיך ולפעול באופן בלתי מבחין באזורים בהם מצויים אזרחים. ארה"ב, שלא הייתה מעורבת בגיבוש ההסכם, הביעה בו תמיכה מסויגת, תוך הבעת חשש

מהמעורבות של איראן בהסכם, בהיותה גורם שרק תורם לאלימות במדינה. ארגוני זכויות אדם הביעו חשש שההסכם יעניק למדינות לגיטימציה להפסיק לקבל אליהן פליטים סורים (4 במאי, [NY Times](#)).

HRW : סוריה השתמשה בנשק כימי במספר התקפות על אזרחים

דוח של HRW קובע כי מאז 2016 עושה סוריה שימוש בנשק כימי באופן שיטתי ונרחב יותר. הארגון מתייחס לתקרית מ-4 באפריל 2017, במסגרתה הפצצה בעיירה במחוז אידליב, תוך שימוש בתחמושת מלאה בגז עצבים, הובילה למותם של 92 איש. הוא מציין כי מדובר במתקפה הקטלנית ביותר בסוריה מאז אוגוסט 2013. הארגון מציין כי זו אינה ההתקפה הכימית היחידה שאירעה בתקופה האחרונה בסוריה. הוא מצביע על שלוש התפתחויות אחרונות המצביעות על החרפה בשימוש בנשק כימי משנת 2016: מטוסי קרב של הממשלה הטילו פצצות מלאות בגז עצבים לפחות בארבעה מקרים שונים מאז חודש דצמבר; השימוש בהליקופטרים להפלת תחמושת מלאה בכלור הפך ליותר שיטתי; והממשלה וגופים התומכים בממשלה החלו לעשות שימוש בטילי קרקע מאולתרים ובהם תחמושת המלאה בכלור. הארגון מדגיש כי לפחות בחלק מההתקפות הייתה כוונה לגרום סבל לאזרחים, דבר העולה כדי פשע נגד האנושות (1 במאי, [Human Rights Watch](#)).

לחימה בטרור

דווח האו"ם טוען כי מדיניות הלוחמה בטרור של סעודיה עלולה לפגוע בזכויות אדם **בעקבות ביקורו במדינה, הצהיר דווח האו"ם, בן אמרסון, כי החוק הסעודי ללחימה בטרור משנת 2014 אינו עומד בקנה אחד עם סטנדרטים בינלאומיים של זכויות אדם.** הוא מציין כי הגדרת המונח "טרור" בחוק, שחוקק בעקבות מכת פיגועי טרור מצד אל קאעידה והמדינה האסלאמית, רחבה מדי וכוללת פעולות שאינן נחשבות למעשי טרור. כך, מגדיר החוק מעשי טרור בתור פעולות המסכנות את "האחדות הלאומית" או מערערות את "המוניטין או המעמד של המדינה". הגדרה זו הובילה להעמדתם לדין של פעילי זכויות אדם, עיתונאים ובלוגרים המביעים דעות שאינן אלימות כלפי המשטר. הדווח גינה שימוש זה בחקיקה והבהיר כי ביקורת לא אלימה על המדינה או על מוסדותיה אינה יכולה להיות עבירה פלילית. הוא קרא לסעודיה לבחון את ההגדרה מחדש ולהקים מנגנון שיזהה מקרים שונים בהם אנשים מרצים עונשי מאסר על לא עוול בכפם ויעניק להם חנינה (4 במאי, [ONCHR](#)).

זכויות אדם

נציב זכויות האדם של האו"ם טוען כי צעדי החירום בהם נוקטת מצרים פוגעים בזכויות אדם **נציב זכויות האדם של האו"ם טוען כי צעדי החירום בהם נוקטת מצרים מפרים זכויות אדם.** צעדים אלו ננקטו בעקבות פיגועים שביצעה המדינה האסלאמית במהלך חודש אפריל בשתי כנסיות קופטיות, אשר הובילו למותם של 45 אזרחים. בעקבות הפיגועים, הכריז א-סיסי על מצב חירום מדיני לתקופה של שלושה חודשים. נציב זכויות האדם גינה את מתקפות הטרור, אך טען במקביל

כי צעדי החירום בהם נוקטת מצרים מובילים לרדיקליזציה בבתי הכלא, בשל כך שהם הגדילו את כמות המעצרים המנהליים, את מספר האסירים ואת היקף השימוש בעינויים. הנציב טען כי הצעדים מובילים למשבר בקרב החברה האזרחית ואינם מסייעים בהכרח במיגור הטרור במדינה (1 במאי, [Reuters Africa](#)).

דוח של האו"ם קובע כי התקיימו הפרות נרחבות של זכויות אדם בדרום סודן **דוח של האו"ם קובע כי התקיימו בדרום סודן הפרות נרחבות של זכויות אדם ושל הדין ההומניטרי-הבינלאומי, כתוצאה מאלימות בין הממשלה לבין כוחות האופוזיציה.** הדוח מצא 114 מקרים בהם צבא השחרור העממי של סודאן (SPLA) ומיליציות נוספות הרגו אזרחים שנתפסו בתור תומכי קבוצת האופוזיציה, תנועת השחרור העממית של סודאן (SPLM), בשל מוצאם האתני. בין ההפרות שתועדו: התקפות על לוויית; הפגזות חסרות הבחנה של אזרחים; אלימות מינית כלפי נשים ונערות; העמדת אזרחים במעצר תחת עינויים; ובזיזה והרס של רכוש. בדוח מתואר כי רוב ההפרות שתועדו בוצעו על ידי הצבא הסודני, בשל העובדה כי לא התאפשרה גישה לאזורים המוחזקים בידי כוחות האופוזיציה. עם זאת, מתעד הדוח מספר הפרות של גורמים אופוזיציוניים המעורבים גם הם ברצח של אזרחים, חטיפות ואונס (20 במאי, [Jurist](#)).

פורסם דוח תקופתי של האו"ם בעניין עינויים באפגניסטן, ארגנטינה, בחרין, לבנון, פקיסטן ודרום קוריאה

ב-12 במאי **פרסמה ועדת האו"ם נגד עינויים את ממצאיה בעניין המדינות אותן בחנה בתקופה שבין 18 באפריל ל-12 במאי: אפגניסטן, ארגנטינה, בחרין, לבנון, פקיסטן ודרום קוריאה.** במסגרת ממצאיה פרסמה הוועדה המלצות לשיפור מצב זכויות האדם שבתחום שיפוטן של המדינות וחיוזוק יכולתן ליישם את האמנה נגד עינויים ונגד יחס ועונשים אכזריים, בלתי אנושיים או משפילים. הממצאים מתייחסים הן להיבטים חיוביים, המצביעים על מאמציהן של המדינות לעמוד בדרישות האמנה, והן לעניינים המעלים חשש לאי עמידה בהן, תוך מתן המלצות למדינות לתיקון החקיקה הפנימית, במטרה להתאימה באופן מלא לאמנה (12 במאי, [OCHCR](#)).

נשק

ארה"ב הטילה סנקציות על סין בשל תמיכה בתכנית הטיילים הבליסטיים של איראן ב-17 במאי **הטילה ארה"ב סנקציות על חברות ויחידים התומכים בתכנית הגרעין האיראנית.** ארבעה מתוך שבעת יעדי הסנקציות הם סינים, וביניהם רואן רנלינג ושלוש חברות הקשורות אליו. רנלינג והחברות מכרו טכנולוגיות בשווי 17 מיליון דולר לחברות איראניות, הנמצאות בשליטת משרד הביטחון האיראני, למטרות ייצור טכנולוגיית הדרכת טילים עבור הצבא האיראני. הסנקציות מקפאות את כלל נכסיהם ומונעות את העברתם או משיכתם. כמו כן, אוסרות הן על קיומן של פעולות בנקאיות מול גורמים אמריקאים. **ג'וליאן קו** מתייחס לכך שזו הפעם השנייה בה הוטלו סנקציות על גורמים סיניים בשל תמיכה באיראן, בעוד שמעולם לא הוטלו עליהם סנקציות

בשל תמיכה בצפון קוריאנה, ככל הנראה כדי לא לערער את שיתוף הפעולה מול סין בהטלת לחצים על צפון קוריאנה. לדעתו, יש לבחון בחיוב הטלת סנקציות גם נגד חברות ויחידים התומכים בתכנית הגרעין הצפון קוריאנית, כדי להדגיש את העובדה כי ארה"ב מודאגת מתכנית הגרעין הצפון קוריאנית באותה מידה שהיא מודאגת מזו האיראנית (22 במאי, [Lawfare](#)).

דיני סייבר

בית המשפט אישר הגשת תביעה נגד המועצה לביטחון לאומי בשל שימוש בתוכנת מעקב **בית המשפט לערעורים בארה"ב אישר את המשך התביעה של חברת "ויקימדיה" נגד הסוכנות לביטחון לאומי בגין שימוש בתוכנות מעקב**. התובעים טוענים כי שימושה של הסוכנות בתוכנת מעקב מפר את התיקון הראשון והרביעי לחוקת ארה"ב, הקובעים את חופש הביטוי והזכות לפרטיות. ויקימדיה פנתה לביהמ"ש בשל כך שהסוכנות נעזרה בתוכנה כדי לאחסן ולעקוב אחר התקשרויות של החברה וזה קבע כי אין ל-ויקימדיה "זכות עמידה". ביהמ"ש לערעורים ביטל את החלטתו זו של ביהמ"ש ואישר את המשך התביעה (24 במאי, [Jurist](#)). **סטיב ולדק** מתייחס לשלוש השלכות עיקריות להחלטתו זו של ביהמ"ש לערעורים: ההחלטה תקדימית במובן זה שהיא העניקה "זכות עמידה" לחברה בתביעה נגד סוכנות ממשלתית בתואנת מעקב; הצלחת הערעור מצביעה על הצלחתו של אפקט סנואדן שמונע מהציבור להשלים עם מעקב מצד המדינה ומניע אותו לפעול בפורומים משפטיים; ולבסוף, הסרת המחסום של טענת "זכות העמידה" מהווה צעד לקראת קיומו של דיון תקדימי לגופו של עניין בסוגיית המעקב (25 במאי, [Lawfare](#)).

בית משפט אוסטרלי קבע כי על פייסבוק למחוק פוסטים הכוללים "משפטי שנאה" ב-5 במאי **קבע בית המשפט האוסטרלי לערעורים כי על פייסבוק למחוק פוסטים ובהם תוכן מסית**. את התביעה הגישה המפלגה הירוקה באוסטרליה עקב עלבונות שהופנו כלפי ראש המפלגה. להחלטה זו השלכה בזירה הבינלאומית, שכן ביהמ"ש קבע כי על פייסבוק למחוק את הפוסט מכלל הפלטפורמה וכי מניעת גישה אליו מאוסטרליה בלבד אינה מספיקה. קביעה זו עומדת בקנה אחד עם ניסיונם של רגולטורים ברחבי אירופה להוביל לחץ על חברות טכנולוגיה למחוק פרסומי הסתה ופרסומים המעודדים אלימות. הקבינט הגרמני, למשל, אישר בחודש אפריל תכנית המאפשרת לקנוס בסכומים של עד 55 מיליון דולר רשתות חברתיות שלא מורידות, או אינן מורידות מספיק מהר, פוסטים הכוללים תוכן מסית (8 במאי, [Reuters](#)).

ממשל טראמפ

הסנאט דורש ממייקל פלין לספק מסמכים הנוגעים לחקירה בעניין מעורבותה של רוסיה בבחירות ב-31 במאי, **זומן מייקל פלין, לשעבר היועץ לביטחון לאומי, לוועדת המודיעין של בית הנבחרים האמריקאי כחלק מבדיקה שמנהלת הוועדה על הקשרים בין צוות הקמפיין של טראמפ לגורמי ממשל רוסיים**. פלין הודח בחודש פברואר לאחר שהתברר כי הטעה בכירים בבית הלבן בנוגע לשיחותיו עם שגריר רוסיה בארצות הברית בעניין האפשרות להסרת הסנקציות האמריקאיות

שהוטלו על רוסיה. בנוסף הוא מואשם בהסתרה והטעייה של הפנטגון באשר לכספים שקיבל מחברות רוסיות. במסגרת זימונו לוועדה, הוא נדרש להשתתף בשימוע בעניין מעורבותה של רוסיה בבחירות בארה"ב ולהציא לוועדה מסמכים אישיים ועסקיים (31 במאי, [Reuters](#)). שבוע לפני, ב-22 למאי, סירב פליין למסור מסמכים לסנאט, תוך התבססות על התיקון החמישי לחוקה, המעגן את זכותם של חשודים להליך משפטי הוגן ומגן עליהם מפני הפללה עצמית. זאת, לאחר שהסנאט סירב להעניק לו חסינות מפני תביעה (22 במאי, [Lawfare](#)).

טענות בדבר הדלפות של מידע מסווג על ידי הנשיא טראמפ
ב-15 במאי הועלו האשמות בתקשורת בדבר חשיפתו של מידע מסווג במיוחד על ידי טראמפ, במהלך פגישה עם שר החוץ הרוסי. לפי בכירי ממשל אמריקאי, הדלפת מידע זה מעמידה בסכנה מקור מידע חיוני על המדינה האסלאמית. הטענות הן כי הנשיא טראמפ לא חשף את המקור עצמו, אך חשף מידע על איומים שנלמדו רק ממידע שמסר מקור זה (15 במאי, [The Washington Post](#)). לפי פרסומים שונים המידע שנמסר הוא תוצר של חדירה ישראלית למחשבי המדינה האסלאמית (16 במאי, [NY Times](#)). מורטון הלפרין מציין כי אין בסיס לטענה כי מעשיו של הנשיא טראמפ אינם חוקיים, שכן אין איסור חוקי על העברת מידע מסווג לממשלות אחרות בדלתיים סגורות (23 במאי, [Just Security](#)).

רוברט מולר מונה לחוקר מיוחד בחקירה בעניין מעורבותה של רוסיה
ב-17 במאי מינה סגן שר המשפטים האמריקאי, רוד רוזנשטיין, את ראש הבולשת לשעבר, רוברט מולר, לחוקר מיוחד שיפקח על החקירה המתנהלת בעניין הקשרים בין הקרמלין לקמפיין הנשיא טראמפ וההתערבות הרוסית בבחירות בארה"ב בשנת 2016. רוזנשטיין הסביר כי הסיבה למינוי היא שלאור הנסיבות המיוחדות, יש ענין ציבורי בכך שהחקירה תהיה תחת אחריות של אדם שיש לו מידה של עצמאות משרשרת הפיקוד הרגילה. מאט פורד מציין כי המינוי מצביע על החומרה של החקירה המתנהלת והוא בא בתגובה ללחצים מצד אנשי המפלגה הדמוקרטית. חוקר מיוחד אינו נתון לפיקוח יומיומי של משרד המשפטים, אך יכול להידרש לספק הסברים לגבי פעולות שהוא מבצע. מבחינה תאורטית משרד המשפטים יכול לפטר חוקר מיוחד, אך פעולה כזו תגרור משבר פוליטי חמור (17 במאי, [The Atlantic](#)).

עסקת הנשק בין ארה"ב וערב הסעודית
ריאן גודמן מתייחס לעסקת הנשק, בשווי של 100 מיליארד דולר, שנחתמה לאחרונה בין ארה"ב וסעודיה, לאור האשמות חיל האוויר הסעודי בפשעי מלחמה שביצע לכאורה בתימן, ובמסגרתם, עשה שימוש בכלי נשק אמריקאים. הוא מונה צעדים שונים בהם יכול לנקוט ממשל טראמפ כדי למנוע מצב בו בכירים אמריקאים יישאו באחריות לפעולותיה של סעודיה בתימן. ראשית, יש לבחון את סוג מערכות הנשק המועברות לסעודים. שנית, מציין גודמן, כי לפי דיווחים תקשורתיים, ביקש טראמפ מהסעודים כי יבטיחו לעשות מאמץ לצמצם את כמות ההרוגים האזרחיים. הוא מבהיר כי מהלך זה, אם אכן קרה, יכול לסייע בהפחתת האחריות האמריקאית (20 במאי, [Just Security](#)).

הירשמו ללקט
הידיעות

ניתן למצוא אותנו :

© 2016 כל הזכויות שמורות
התכנית למשפט וביטחון לאומי,
INSS